

NOVICE

INFORMATIVNI BILTEN

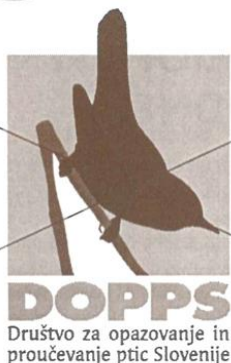
LETNIK 5 ŠTEVILKA 4 AVGUST 99

ISSN 1408-9629

Poštnina plačana pri pošti
1107 Ljubljana

g. Denac Damijan
Pintarjeva 14

2000 Maribor

p.p. 2395, 1001 Ljubljana, tel., fax: 061/133 95 16, mobi: 0609/625 210

EVROPSKA VAS ŠTORKELJ - Velika in Mala Polana

Če je do sedaj varstvo ptic in narave v naši deželi bilo povezano s konflikti, duha ubijajočimi sestanki, neplodnimi političnimi pogovori in razočaranji, temu po razglasitvi Male in Velike Polane za Evropsko vas štorcelj ni več tako. Ravno nasprotno: varstvo narave je lahko veselo in zabavno. To je povsem novo spoznanje povezano z možnostmi pozitivne razvojne perspektive. S podporo družbe Mobitel, fundacije Euronatur, Ministrstva za okolje in prostor RS, Občine Velika Polana in polanskega Odbora za štorcelje smo v DOPPS-BirdLife Slovenija letos izpeljali sanjski projekt z imenom »Evropska vas štorcelj«. Prvi uspešen in optimistični korak je bil storjen na prazniku štorcelj v soboto 3. julija 1999 v Veliki in Mali Polani, ko sta vasi prejeli mednarodno priznanje in naslov »Evropska vas štorcelj«.

To soboto, po štirimesečnih pripravah, je v Polani bilo čutili mrzlično vrvenje pomešano s prazničnim vzdušjem: gasilci so s curki spirali središče vasi, preusmerili so promet, televizijske ekipe so snemale s polno paro, postavljale so se stojnice z domačimi izdelki ter razstave in popoldan, obdani z rojem novinarjev, so pražnje oblečeni domačini, okoliški župani, visoki državni predstavniki, gostje iz Avstrije, Madžarske, Nemčije in Hrvaške pred okroglo mizo v osnovni šoli zategovali kravate in popravljali svojo toaleta. Zanimivo, kot polanski travniki pisano okroglo mizo s približno 130 udeleženci je med skoki padalcev (na mehak travnik, ne na beton!) ob peti uri popoldan zaneslo v središče vasi med tisoč zbranih domačinov. Po svečanem programu in razglasitvi Male in Velike Polane za Evropsko vas štorcelj pa so zbrani s pravim ljudskim rajanjem praznili praznik štorcelj. Seveda so med tem časom s konjsko vprego vaščani obeh vasi organizirali še ogled kraja in njenih travnikov, odprli muzej Miška Kranjca, pogostili zbrane prišleke in pričarali nepozabno vzdušje: to je resnično dežela štorcelj v živo! Kako tudi ne, saj ima samo župan Velike Polane, gospod Štefan Prša, iz svoje pisarne neposreden pogled v dogajanje na gnezdo bele štorcelje.

Razen v Polani nikjer v Sloveniji ni več kraja, kjer bi v središču vasi cvetel vlažni travnik s perunikami ali ločkom. Barjanskih žab ali plavčkov, ki se zgodaj pomladi obarvajo kovinsko modro, se ne dotikajo; vraža pravi da so »radioaktivni«. Tod imajo štorcelje svoja imena in če se par štorcelj ne vrne na lansko gnezdo je to zelo slab znak. Prav zato moramo slovenski ornitologi zbrani v DOPPS-BirdLife Slovenija storiti še marsikaj, da se alarmantna zgodba o stanju štorcelj iz zahodne Evrope ne bo ponovila tudi pri nas. In to je treba pričeti uresničevati tam, kjer je zbrano jedro naše gnezditvene populacije - v Polani. Domačini in Občina Velika Polana so podelitev priznanja sprejeli nadvse resno in odgovorno; takšna so tudi njihova dejanja.

Koordinator DOPPS-ovega projekta
g. Borut Štumberger, državni podsekretar za
varstvo narave g. Mladen Berginc, in župan
Velike Polane g. Štefan Prša
s priznanji Evropska vas štorcelj, ki jim jih
je v imenu EURONATUR podelil g. dr. Uwe
Kozina (drugi z desne). Foto: Andrej Bibič

Borut Štumberger

OB ZAKLJUČKU VSESLOVENSKEGA POPISA KOSCEV 1999

"Carpe noctem", smo si dejali in odšli na ptičarijo ob uri, ko večina ljudi hodi spat ali pa kvečjemu v diskoteko. Nepozabne nočne dogodivščine in prisluskovanje temi so torej za nami.

Z veseljem lahko sporočiva, da je pri letošnjem štetju sodelovalo več članov DOPPS kot pri preštovanju koscev šest let poprej. Koliko vas je bilo vseh, ki ste poslušali kosce, pa bomo izvedeli šele, ko bova prejela vse podatke. In kaj lahko že sedaj povemo o naših koscih? To, da je stanje drugačno kot pred šestimi leti! Le redki predeli, npr. Planinsko polje, kažejo nespremenjeno sliko. Ponekod je koscev več, npr. v Posočju. Prijetno je presenetil Kobariški stol, s katerega je ponoči donelo "petje" prek 30 samcev. Drugod je število nižje kot pred šestimi leti, ali pa koscev sploh ni. Tako je bilo na Horjulskem polju in v Loški dolini. Zelo jasno se je pokazala negativna zveza med košnjo in kosci - povsod, kjer so kosili že v maju in v začetku junija, so kosci izginili. Posebna pohvala gre

članom Notranske sekcije DOPPS, ki so kljub visoki vodi uspešno organizirali tradicionalni popis koscev na Cerkniškem jezeru in se zelo potrudili pri štetju na Pivškem in Ilirsko bistiškem koncu.

Preostane nam še, da zberemo vse podatke, jih obdelamo in si tako ustvarimo celovito sliko o stanju koščeve populacije v Sloveniji. Dobrodošli so prav vsi podatki, tudi takšni o osamljenem koscu sredi belega dne. Sporočite nama jih lahko po pošti, elektronski pošti ali po telefonu.

Pri tem so važni naslednji podatki:

- število koscev,
- točen kraj,
- datum in čas,
- posebna opažanja kot so najdba gnezda ali mladičev

Najlepše naprošava tudi vse, ki ste svoja zapažanja vpisovali v posebne obrazce, da nama čim prej pošljete izpolnjene obrazce in zemljevide. Že sedaj se vsem sodelavkam in sodelavcem štetja najtopleje zahvaljujemo za sodelovanje. Imena vseh sodelujočih bodo objavljena v članku skupaj z rezultati letošnjega vseslovenskega štetja koscev.

koordinatorja:

Peter Trontelj; tel: (061) 123 33 88, int. 273
el. pošta: peter.trontelj@uni-lj.si

&
Vesna Grobelnik, tel: (061) 329 529

DOPPS, tel: (061) 133 95 16, p.p.2395, 1001 Ljubljana

POPIS KOZAČE NA LJUBLJANSKEM VRHU

V noči z nedelje 23. maja na ponedeljek 24. maja 1999 smo na Ljubljanskem vrhu izvedli popis kozač *Strix uralensis*. Popisali smo štiri transekte s po desetimi točkami, ki so si sledile na en kilometer tak, da je bil vsak transekt dolg približno 10 kilometrov. Popisa se nas je udeležilo 9 popisovalcev: Jernej Figelj, Tomaž Jančar, Boštjan Jurjevčič, Peter Legiša, Katarina Senegačnik, Marjan Trobec, Mihaela Žigman, Miha Žnidaršič in Al Vrezec (koordinator popisa).

Razdelili smo se v štiri skupine in kozače popisali na 41 točkah. Poleg kozač smo poslušali še podhujke *Caprimulgus europaeus*, natančni rezultati popisa bodo objavljeni v posebnem prispevku v reviji *Acrocephalus*. Poleg ptic smo se na popisu srečali še z drugimi živalmi, kar ne preseneča, saj je Ljubljanski vrh še posebno bogat z vsakovrstno divjadjo. Tako smo imeli od sesalcev priložnost opazovati poljskega zajca *Lepus europaeus*, polhe *Glis glis*, jelene *Cervus*

Zadnje priprave na popis kozač *Strix uralensis* z Ljubljanskega Vrha so potekale na železniški postaji Verd. Foto: Marjan Trabec

elaphus, divje prašiče *Sus scrofa*, kuno belico *Martes foina*, eni od skupin pa se je celo posrečilo srečati se z manjšim rjavim medvedom *Ursus arctos*.

Gotovo je bil popis za vse udeležence zelo zanimiv, hkrati pa je popis služil tudi preizkušanju metode popisovanja gozdnih sov. Rezultati in ugotovitve te metode bodo lahko koristno uporabljeni pri izbiri metod pri popisu ptic za Novi ornitološki atlas gnezdkil Slovenije 2001-2005. Ob tem bi se rad zahvalil vsem udeležencem popisa, brez katerih popisa ne bi mogel izpeljati, poleg tega naj bo to tudi poziv za vse ostale člane, da se naslednjih tovrstnih popisov udeležijo v čim večjem številu, saj si le tako lahko pridobimo znanje in izkušnje, ki nam bodo še kako prišle prav pri popisih za Novi ornitološki atlas gnezdkil Slovenije 2001-2005. Le tako bomo ta veliki društveni projekt, ki bo potekal v naslednjih letih, lahko izvedli korektno in temeljito.

Al Vrezec

VRANJEK (*PHALACROCORAX ARISTOTELIS*)

Bliža se poletje in čas dopustov, ko se bomo odpravili na zaslužen počitek. Nekateri v gore, večina se nas bo verjetno odpravila na morje. Kljub počitniškemu razpoloženju pa ornitologi tudi na dopustu oprezamo za pticami in nemalokrat se pripeti, da odkrijemo kakšno redkost, ki za tisti kraj še ni poznana.

Večina ljudi morske počitnice preživlja na jadranski obali ali vsaj nekeje na obalah Sredozemlja, kjer bomo brez težav lahko vsak dan opazovali galebe, večinoma rumenonoge galebe *Larus cachinnans*, ki so v teh krajih precej pogosti. Poleg rumenonogih galebov lahko na morsko obrežje zaidejo tudi nekatere druge vrste galebov, kot je na primer pogostejši rečni galeb *Larus ridibundus* ali nekoliko bolj eksotični sredozemski galeb *Larus audouinii*. No, pustimo tokrat galebe ob strani in se raje posvetimo neki drugi ptici, ki je naorskem obrežju prav tako pogosta. Na prvi pogled spominja na velikega kormorana *Phalacrocorax carbo*, starega znanca iz naših rek in jezer, vendar bomo po podrobnejem ogledu in primerjavi v priložni ugotovili, da gre za nekoliko manjšo vrsto vranjeka *Phalacrocorax aristotelis*. Vranjek spada v rod kormoranov *Phalacrocorax*, od katerega se v Sloveniji pojavljata še pritiklavi kormoran *Phalacrocorax pygmeus* in že prej omenjeni veliki kormoran. Vranjek je po velikosti nekako med pritiklavim in velikim kormoranom, zanj pa je značilen še precej dolg kljun. V dolžino meri vranjek 65 do 80 cm (veliki kormoran od 80 do 100 cm), razpon peruti meri

Pritiklavi kormoran *P. pygmeus*

Vranjek *P. aristotelis*

Veliki kormoran *Phalacrocorax carbo*

od 90 do 105 cm (pri velikem kormoranu od 130 do 160 cm). Posebnost odraslih vranjekov je izrazit čopek na glavi, po katerem ga lahko brez težav ločimo od ostalih dveh vrst. Pozimi so sicer brez čopka, vendar je na tistem mestu še vedno opazna nekakšna manjša čelna grba. Odrasli osebkji so temno obarvani, od pri nas redkih pritiklavih kormoranov jih zlahka ločimo, saj so le ti manjši in izrazito kratkokljuni. Mladi vranjeki so po perutih in stopalih značilno svetli, kar jih jasno loči od mladih velikih kormoranov, ki so po perutih in stopalih temni. Tu je potrebno opozoriti še na dejstvo, da so svetle peruti mladih osebkov značilne le za vranjeko v Sredozemlju. Tisti, ki se boste odpravili na atlantsko obalo, boste lahko opazovali mlade vranjeko s temnimi peruti in stopali, zato si boste pri ločevanju od velikih kormoranov lahko pomagali le z velikostjo in dolžino kljuna. Omenjena razlika med sredozemskimi in atlantskimi vranjeki je pomembna tudi pri ločevanju podvrst. Atlantsko podvrsto so tako opisali kot nominantno oziroma soimensko podvrsto *Phalacrocorax aristotelis aristotelis*, sredozemsko pa kot *Ph. a. desmarestii*. Na splošno bi lahko rekli, da je vranjek po izgledu veliko vitkejši od svojih dveh sorodnikov, kar nam je lahko v veliko pomoč pri določanju.

Vranjek gnezdi v kolonijah na skalnih čerih ob morju, neredko tudi ob vhodih v morske jame. Samica v obdobju od konca februarja do začetka maja znese 1 do 6 jajc, večinoma le po 3 in jih vali okoli 30 dni. Mladiči so gnezdomci in v gnezdu iz morskih alg in trave ostanejo okoli 50 dni.

Vranjeka bomo najlažje opazovali na kamnitih obalah, kako čepi na kakšni čeri, lahko pa ga bomo opazovali tudi pri lovu, saj pogosto lovi v priobalnem pasu morja. Nekateri bolj zagreti ornitologi in potapljači boste lahko sicer ne preveč plašnemu vranjeku sledili tudi pod vodo in ga opazovali pri njegovih podvodnih spretnostih. Vranjek se pretežno prehranjuje z manjšimi ribami, ki jih lovi med čerami (zlasti različne babice in glavoče) ali na peščenem dnu (na primer manjše morske liste), privoščijo pa si tudi različne rake in mehkužce. Vranjek lahko lovi tudi na odprtem morju, kjer ga lahko brez težav opazujemo s čolna ali ladje. V Sloveniji je vranjek redka ptica, ki se pojavlja skoraj izključno ob morski obali, iz notranjosti Slovenije je znanih le nekaj starih zapisov iz prejšnjega stoletja. V Sloveniji ne gnezdi, pač pa se pojavlja v negnezditvenem obdobju, zlasti v jesenskem, zimskem in spomladanskem času. Pogosto ga lahko opazujemo kako počiva, velikokrat med velikimi kormorani, na velikih bojah školjčič, kakršna so v Strunjanu in na Debelem Rtiču. Veliko lažje se bomo s to tipično morsko ptico srečali na dalmatinski obali, zlasti na otokih Kvarnerja, srednje in južne Dalmacije, drugod po Sredozemlju pa so pogostejši v Egejskem morju, ob obalah Korzike in Sardinije ter na sredozemskih obalah Španije in na Balearih. Na atlantskih obalah je vranjek razširjen od Maroka, Španije, Francije, Velike Britanije, vse do skrajnih severnih obal Norveške in Islandije, le v Baltiškem morju ga ni. Sicer vranjek gnezdi le v zahodnem Palearktiku in ga drugod po svetu ne bomo srečali.

Na naših morskih počitnicah lahko srečamo poleg vranjeka še mnoge za nas pravzaprav eksotične in redke ptice, ki so v južnejših krajih lahko precej pogoste. V poletju, ki prihaja vam zato želim čimveč ornitoloških užžitkov!

Al Vrezec

OPAZOVANJE PTIC NA MORJU V DOPUSTNIŠKIH DNEH

S prihodom poletja se je pričel tudi čas poletnega oddiha in mnogi med nami bomo vsaj delček tega časa namenili dopustovanju na slovenski obali ter v Istri, Kvarnerju in v Dalmaciji.

Vročina in poletna lenobnost nam ustvarjata podoben polnih plaž, brezskrbnega posejanja v prijetno hladnem zavetju zasenčenih gostiln ter udobnega poležavanja na vrtu počitniške hiše ali najetga bungalova. Le kje se v to poletno spokojnost vključujejo ptice, se bo nemara vprašal marsikdo. Saj so tu res neutrudni slavčki, ki zapolnjujejo tišino poletne noči, tudi otožno-živahni »kju«, ki ga je slišati iz borovo-cedrovega nasada pred idiličnim istrskim mestecem, nam je znan. Nekateri celo vemo, da ne pripada čuku, temveč velikemu skoviku, včasih ga celo opazimo v soju ulične svetilke, kako zvedavo guncajoče opazuje mimoletelce večje. Tu so seveda še običajni kriki galebov, vendar so tako običajni, da jih skoraj ne opazimo, ravno tako kot nam

Mlad vranjek *P. aristotelis* počiva na čeri ob morski obali. Foto: Al Vrezec

predvečerno vreščanje virtuozno letečih jat hudournikov, ki se podijo po višjih etažah ozkih mestnih ulic ne zbujajo več posebnega začudenja. Prejkone se nam zdi naravna sestavina mediteranskega dopustniškega organizma, brez katere bi bil značilni obmorski etos oropan svoje popolnosti.

Toda to le ni vse. Pestrost ptičjega sveta obmorskih krajev je veliko večja od naštetega. Izbrati je potrebno le pravi čas in kraj in naša ornitološka pričakovanja bodo v celoti zadovoljena.

Tudi morje je lahko zanimivo za opazovanje ptic in to ne le pozimi, ko lahko tam opazujemo skupine različnih ponirkov, slapnikov, kormoranov, rac in galebov, temveč tudi v »opustelih« soparnih poletnih dneh. Blizu morske obale neredko naletimo na vranjeka, različne vrste čiger (navadna, kričava, mala), galebov (rumenonogi, rečni, črnoglav), včasih pa nas na bolj blatnih predelih ali pa celo na skalnih otočkih preseneti kakšen zanimiv zgodnji preletnik ali poletni gost. Mali škurh *Numenius phaeopus*, različni prodniki in martiniki se radi ustavljajo na podobnih krajih, poleg vedno prisotnih malih belih čapelj *Egretta garzetta* pa lahko včasih vzremo celo kakšno redkost, kot je na primer sabljarka *Recurvirostra avosetta*, školjkarica *Haematopus ostralegus* ali polojnik *Himantopus himantopus*. Sicer najboljši kraji za opazovanje vseh mogočih vrst pobrežnikov, galebov, čiger in čapelj so soline, izlivi rek, plitve lagune ali

blatni poloji v večjih ali manjših zalivih.

Če se na dopust odpravljate z jadrnico ali se nameravate peljati s trajektom, manjšo ali večjo ladjo, bodite posebno pozorni na viharnike. Ti se zelo radi zadržujejo v manjših jatah na odprtem morju ali pa le nekaj kilometrov od obale. Če je morje razburkano, je verjetnost opazovanja teh zanimivih ptic še večja, kljub temu pa moramo biti v tem primeru še bolj pozorni, saj viharniki največkrat letijo tik nad morsko gladino ter med valovi tako, da jih je nemalokrat težko opaziti. Najbolj primeren čas za

opazovanje značilnih mediteranskih vrst je zelo zgodaj jutraj, tik po sončnem vzhodu, ko je večina ptic najbolj aktivna. Vaše čudaško potikanje po makiji ob 4. ali 5. uri jutraj bo poplačano z žametno *Sylvia melanocephala* in tašičino penico *Sylvia cantillans*, kratkoperutim vrtnikom *Hippolais polyglota*, plotnim *Emberiza cirius* in velikim strnadom

Emberiza calandra ter z malce sreče z rjavoglaviim srakoperjem *Lanius senator*. Če se boste mudili v južni Dalmaciji, k tem prištejete še svetlooko penico *Sylvia hortensis*, po vinogradih pobrsajte za črnoglaviim strnadom *Emberiza melanocephala*, če pa vas preseneti čudna blede trstnica, ki namesto po trsu skaklja po borovi krošnji, pa bo to najverjetneje blede vrtnik *Hippolais pallida*. Na Kvarnerskih otokih boste malo pred opoldansko vročino v zraku opazil ogromne beloglave jastrebe *Gyps fulvus*, povsod pa bodite pozorni na kačarja *Circus gallicus* in različne sokole.

Tudi jutranji obiski skalnih sten kamnolomov ali skalnatge pobočja bodo krepko poplačani. V kamnolomih lahko srečate puščavca *Monticola solitarius* in skalnega strnada *Emberiza cia*, v skalnatih stenah pa poleg teh dveh še planinske hudournike *Apus melba*, skalne golobe *Columba livia*, v južni Dalmaciji pa celo skalnega brgleza *Sitta neumayer*. Skalnata pobočja otokov in celine so primerna za opazovanje sredozemskega kupčarja *Oenanthe hispanica*, ostro oko bo nemara opazilo tudi previdnega slegurja *Monticola saxatilis* ali kotorno *Alectoris graeca*.

Če pa vseeno jutranji čas ni vaš najljubši del dneva in ste se namenili dopust preživeti zgolj ob ležernem namakanju nog v morju in ob porciji »banana splita« pa vsaj z enim očesom vseeno ošvrknite vrabce, ki se motajo pod vašimi nogami. V Istri boste zagotovo med njimi naleteli na kakšnega s popolnoma rjavo čepico in snežno belimi lici. To bo italjanski vrabec *Passer italiae*, še večkrat pa boste videli križance med domačim *Passer domesticus* in italjanskim vrabcem, ki združujejo lastnosti obeh. Pozorni bodite tudi na lastovke, saj se vam zna zgoditi, da med mnogimi mestnimi *Delichon urbica* in kmečkimi *Hirundo rustica* naletite tudi na kakšno rdečo *Hirundo daurica*. Preden nekoliko svetlejšega hudournika suvereno določite za bledega, se raje prepričajte, da ste ga videli ob vseh možnih svetlobah in navseh ozadjih. Včasih tudi nekaj dni ni premalo za pravilno determinacijo.

Želim vam uspešno dopustovanje v družbi pestrega obmorskega ptičjega življa, sicer pa »Vamos ala playa«.

Borut Rubinič

RAKOV ŠKOCJAN

Ob vznožju Javornikov, nekako na pol poti med Cerkniškim in Planinskim poljem je ne prav velika kraška dolina Rakov Škocjan. Čeprav meri v dolžino slabe tri kilometre in je široka le okoli 500 metrov, obiskovalcu nudi na ogled številne naravne, a skorajda pravilne znamenitosti. Te so že pred mnogimi leti privlačile strokovnjake, med prvimi je Rakov Škocjan raziskoval Valvasor. Veliko duhov je ta delček krasi buril tudi pozneje. Prav to je bil vzrok, da je bil del doline zavarovan kot krajinski park že leta 1949. Mnogo pozneje so v parku Rakov Škocjan uredili zanimivo gozdno učno pot, ki nas na prijeten in nevsihljiv način popelje skozi dolino. Pot se začne pri Malem naravnem mostu in če se orientiramo po markacijah na drevesih gotovo ne bomo zgrešili nobene pomembnejše stvari, vredne ogleda.

Lega doline med dvema ornitološko izredno zanimivima območjema je verjetno pripomogla k temu, da Rakov Škocjan le malokrat obiščejo ljubitelji ptic. Vrsta pestrost se tu seveda ne da primerjati s tisto na Cerkniškem jezeru ali Planinskem polju, vendar lahko tudi tam opazimo precej zanimivih vrst ptic. Če začnemo ogled doline pri Malem naravnem mostu, ki je že sam po sebi vreden ogleda, lahko za nameček tam opazimo sivo pastirico *Motacilla cinerea*, zelo verjetno tudi krokarja *Corvus corax*, v zimskem času pa nas lahko prijetno preseneti srečanje z skalnim plezalčkom *Tichodroma muraria*. Pot nas naprej pelje proti ostankom žag, ki so delovale v Rakovem Škocjanu vse do velike poplave v zimi leta 1852-53. Ta del si je za svoje domovanje izbral povodni kos *Cinclus cinclus*. Najverjetneje je, da ga opazimo med iskanjem hrane. To počne na svojevrsten način ko skače iz skale na skalo in se potaplja v tolmune.

Naprej po poti skozi jelovo bukov gozd lahko z malo sreče vidite tudi gozdnega jereba *Tetrastes bonasia*, vsekakor pa vas bo na poti spremljalo petje številnih gozdnih ptic. Ko prečkamo potok po brvi, tam kjer raste slikovit hrast, poraščen z mahom, lahko zagledamo vodomca *Alcedo atthis*, ki zbujja pozornost s kovinsko bleščečimi barvami, glasnim oglašanjem in vratolomnim letom nad potokom Rak. Prav tako je zanimiv spodnji del doline, da pa nam med sprehodom ne zmanjka moči, se lahko pred tem okrepčamo v gostišču. Spodnji del doline se začne pri kraškemu izviru Kotlički, ki se jih je zaradi značilnega izviranja vode prišlo tudi ime Očesa. Če sledimo toku reke, gremo preko poplavnega travnika, na katerem je veliko ptic, ki tam živijo ali pa si iščejo hrano. Med njimi so tudi kosi *Turdus merula*, cikviti *Turdus philomelos*, drevesne cipe *Anthus trivialis*, v jesenskem času pa tudi brinovke *Turdus pilaris*.

V Rakovem Škocjanu sicer ni veliko vodnih ptic, pojavljajo pa se gostje kot sta mlakarica *Anas platyrhynchos* in siva čaplja *Ardea cinerea*. Edina vodna ptica, ki gnezdi ob Raku, je mali ponirek *Tachybaptus ruficollis*. Tega najpogosteje opazimo na zadnji okljiki, tik preden se Rak spusti pod Veliki naravni most. Če želimo videti sivo *Picus canis* ali črno žolno *Dryocopus martius*, moramo zaviti s poti in zakorakati nekoliko globlje v gozd. Na mestih z malo več smreke, kjer lahko prisluhnemo pesmi rdečeglavega *Regulus ignicapillus* in rumenoglavega kraljička *Regulus regulus*. Še bolj pravilčno je zvečer, ko se oglašajo lesna sova *Strix aluco*.

In še nasvet: na sprehodu sem in tja pogled obrnite proti nebu,

saj nad dolino večkrat kroži kanja *Buteo buteo* ali celo sršenar *Pernis apivorus*. Zelo verjetno je, da med prvim obiskom ne boste videli vseh omenjenih ptic, gotovo pa vam bo sprehod po Rakovem Škocjanu ostal v lepem spominu. Do krajinskega parka Rakov Škocjan pridemo po avtocesti, ki povezuje Ljubljano s Primorsko. Avtocesto zapustimo na izvozu Unec in sledimo smerokazom, saj je pot zelo dobro označena.

Obilo veselja na sprehodu.

Leon Kebe

KOMARNIK

Ribnik leži ob cesti Maribor - Lenart, blizu gradu Hrastovec. Napravila ga je plemiška družina Herberstein, v preteklosti tudi lastnica gradu. Na vzhodni strani ga obkroža gozd, kjer je bilo včasih morišče za čarovnice; na to še zdaj spominja ledinsko ime Črni les. V degradirani dolini Pesnice predstavlja Komarnik enega zadnjih dobro ohranjenih vodnih habitatov.

Trstišče nudi zaščito nekaterim močno ogroženim vrstam živali, med katerimi naj poleg ptic omenim vidro (*Lutra lutra*), katere sledi lahko z malo sreče najdemo na robu ribnika. Med pernatimi prebivalci, ki gnezdiijo neposredno na ribniku, izstopajo čopasti ponirek (*Podiceps cristatus*), mala bobnarica (*Ichthyophaga minutor*), čopasta črnica (*Aythya ferina*), reglja (*Anas querquedula*), priložnostno pa gnezdi tukaj tudi sivka (*Aythya ferina*). Ljubitelji pevk lahko v trstičju prisluhnejo rakarju (*Acrocephalus arundinaceus*) ter srpični (*Acrocephalus scirpaceus*) in močvirski trstnici (*Acrocephalus palustris*). Na ribniku se prehranjujeta črna štokrlja (*Ciconia nigra*) in sokol škrančar (*Falco subbuteo*). Botaniki bodo prišli na svoj račun s ščitotolistno močvirko (*Nymphoides peltata*) in vodnim oreškom (*Trapa natans*), poleg vsega naštetega pa se Komarnik lahko pohvali še z mnogimi vrstami kačjih pastirjev (*Odonata*).

Vsej tej pestrosti navkljub se kaj lahko zgodi, da bo Komarnik kmalu le senca svoje sedanje podobe. Gostinsko podjetje je okoli ribnika naredilo sprehajalno pot brez strokovnega sodelovanja naravovarstvenikov. Sredi gnezdilne sezone je pokosilo že obstoječo stezo na nasipu in z ureditvijo nove ob in v trstičju pregnalo večino tam gnezdečih ptic. Dodatno grožnjo predstavljata počivališče ob trstičju in opazovalnica odprtega tipa, na katero imajo ptice krasen razgled. Stezo je treba prenehati kositi in jo speljati proč od trstičja ter odstraniti klopi na počivališču. Prav tako je treba narediti opazovalnico zaprtega tipa z manjšimi linami. Dokler se to ne zgodi, naprošam morebitne obiskovalce, da se izognejo tistemu delu poti, ki vodi ob trstičju. Komarnik je eden redkih biserov, ki so še ostali v severovzhodni Sloveniji, zato je nedopustno, da bi ga uničili na račun privabljanja strank v gostilno.

Jakob Smole

KUPOVANJE KNJIG NA INTERNETU

Nikoli ne bom pozabil mojega prvega poskusa naročiti ptičarsko knjigo po pošti iz tujine. Bilo je v začetku osemdesetih let, ko je bil pri nas socializem videti še večer. O računalnikih smo tu pa tam že kaj malega slišali, se nam pa še sanjalo ni, da bi nam lahko kdaj še prav prišli.

Tedaj srednješolec sem se namenil kupiti Petersonov priročnik za določevanje evropskih ptic. Naročiti se jih je takrat dalo v inozemskem oddelku Državne založbe pod kozolcem v Ljubljani. Naveličana prodajalka me

je peljala h kupu gromozansko debelih katalogov, kjer naj bi našel svojo knjigo. Če bi jo izbral bi jo naročili zame. Le počakati bi bilo treba mesec ali dva, seveda če bi sprejemali naročila. Ampak tedaj jih ravno niso, ker se ni dalo dobiti deviz...Skratka, za Petersona sem se obrisal pod nosom.

Zdaj je svet kajpak popolnoma drugačen - v vseh pogledih. Vsak šolar ima doma na mizi računalnik s katerim divje surfa po internetu. Na internetu vam več mega elektronskih knjigarn ponuja tisoče knjig, ki bi si jih želeli imeti. Če le želite vam vsak mesec sporočijo kaj je novega izšlo ali kaj se obeta iz področja, ki vas še posebej zanima. Vse to naravnost na vašo delovno mizo. In nenazadnje tuje založbe so polne imenitnih razmeroma poceni ornitoloških knjig.

Za elektronsko kupovanje ornitoloških knjig potrebujemo torej osebni računalnik z dostopom do interneta, znanje angleščine in primerno plačilno kartico. S svojo Eurocard kartico imam dobre izkušnje, saj jo jemljejo povsod.

Za ptičarja sta ključni internetni knjigarni predvsem angleška NHBS (<http://www.nhbs.co.uk>) in ameriška Amazon (<http://www.amazon.com>, <http://www.amazon.co.uk> ali <http://www.amazon.de>)

NHBS - Natural History Book Service - je specializirana za naravoslovne knjige in ponuja kakšnih 60.000 naslovov. Še posebej je bogata ponudba ornitoloških knjig, saj tu lahko najdete čisto vse kar je kaj vrednega v angleščini in še mnogo pomembnejših naslovov v drugih jezikih - celo nekaj slovenskih. Njihovi katalogi, elektronski in tiskani, so za slehernega naravoslovca zakon, saj mesece vnaprej napovedujejo izide vseh pomembnejših naravoslovnih knjig. Na vsak način morate naročiti njihov tiskani katalog, ki vam ga bodo pošiljali zastonj dvakrat letno. Na približno 150 straneh časopisnega formata vam sporoča vse, kar morate vedeti o sodobni naravoslovni literaturi. NHBS-ove strani se splača obiskati posebej takrat, ko iščemo kakšno primerno literaturo iz določenega področja, ne da bi vedeli za točno določeno knjigo.

Amazon je največja internetna knjigarna na svetu. Je nespecializirana, torej ponuja knjige vseh zvrsti. Poleg ameriške centrale imajo še podružnici v Angliji in v Nemčiji. Vse tri enote imajo vsaka svojo ponudbo na internetu in svoje lokalno skladišče. Število naslovov, ki jih ponujajo gre v milijone. Amazon se splača obiskati predvsem tedaj, ko iščemo točno določeno knjigo, o kateri že imamo osnovne podatke od druge.

Prednosti obeh knjigarn:

Pestrost ponudbe: NHBS-ova ponudba ornitoloških naslovov je bistveno širša. Amazon sicer ponuja vsa pomembnejša dela.
Kakovost predstavitev: NHBS-ove predstavitve knjig so dovolj obsežne in natančne, da je možno iz opisa dobiti pravo predstavo o vsebini in

kakovosti knjige. Pri Amazonu so dobro predstavljene samo najbolj prodajane knjige, ostale pa le z osnovnimi podatki, ki komaj kaj povedo o vsebini.
Kakovost ovijanja: NHBS-ove pošiljke so tako temeljito zavite, da so knjige kljub burnemu transportu praviloma brezhibne. Amazonova embalaža je razmeroma cenena in prispele knjige so redko povsem brez pomečanih robov.

Cena knjig: Pri Amazonu so lahko knjige bistveno cenejše. Prvič, ker je Amazon tako velika knjigarna lahko pri založbah za svoje kupce izpolnjuje večje popuste. Popusti od 20 - 30 % so pogosti. Drugič, ameriške knjige so že v osnovi bistveno cenejše od angleških - recimo za približno 30 %. Vse svetovno pomembne ornitološke knjige izidejo hkrati na obeh straneh Atlantika. Odkar ima Amazon skladišče tudi v Angliji je pametneje kupiti ameriško izdajo pri Amazonu, kot angleško pri NHBS-u.

Cena pošiljanja: Razen za najcenejše pošiljke (vrednost knjig do 3000 sit) so stroški ovijanja in pošiljanja pri Amazonu nižji. Pri NHBS-u je cena odvisna od vrednosti, pri Amazonu pa od števila kupljenih knjig.

Enostavnost naročanja: Ko enkrat vnesete v program svoje podatke (enkrat za vselej) je naročanje enostavno, da bolj ne bi moglo biti - zadostuje že, da enkrat kliknete posebno polje ob knjigi ki jo iščete. Pri NHBS-u je malce bolj zapleteno, saj morate sestaviti kar dopis in ga poslati po elektronski pošti.

Enostavnost iskanja po katalogu: Pri Amazonu je iskanje resnično enostavno, hitro in zanesljivo. Tudi pri NHBS-u je iskanje zanesljivo, je pa nekoliko bolj nerodno in počasnejše.

Tomaž Jančar

DELO IZVRŠILNEGA ODBORA

Letos spomladi in poleti se je Izvršilni Odbor sestel 17. marca, 18. maja in 2. junija 1999. Na svoji seji dne 17. marca je IO obravnaval zaključni račun za leto 1998 in predlog proračuna za leto 1999. IO je sprejel pravila, po katerih se bodo proračunska sredstva smotno in strogo namensko porabljala ter predlog proračuna, oba dokumenta je kasneje potrdila tudi skupščina. Na seji dne 18. maja je IO obravnaval celostno podobo DOPPS in jo tudi sprejel. Borut Mozetič je poročal, da projekta Pica leta in Evropska vas štokelj dobro potekata. Tomaž Jančar in Marko Trebušak sta bila potrjena kot projektni vodji popisa gnezdk v Kozjanskem parku (naročnik uprava parka), Slavko Polak kot koordinator projekta popisa ptic v regijskem parku Škocjanske jame (naročnik uprava parka), Andrej Bibič pa kot koordinator projekta "EU Accession", ki ga podpira angleški BirdLife partner Royal Society for Protection of Birds. Vsi koordinatorji so tudi poročali o napredovanju projektov. Na seji dne 2. junija je IO izčrpo obravnaval organizacijske in finančne zaplete v zvezi z izhajanjem revije Acrocephalus in soglasno odstavil dosedanjega urednika Iztoka Geistra ter imenoval novega urednika Boruta Štumbergerja.

Andreja Ramšak

Izdaja: Društvo za opazovanje in proučevanje ptic Slovenije DOPPS®, p.p. 2395, 1001 Ljubljana;

Glavna urednica: Andreja Ramšak; Pomočnik glavne urednice: Peter Legiša; Oblikovanje in tehnično urejanje: Darja Šipec; Uredniški svet: Damijan Denac, Andrej Figelj, Leon Kebe, Borut Mozetič, Al Vrezec; DTP: KGB ZOD; Likovna oprema: Prirodoslovna literatura iz preloma stoletja in Slavko Polak; Tisk: Tiskarna Artelj;

Prispevke lahko pošiljate na društven naslov ali e-mail: andreja.ramsak@guest.arnes.si. Informativni bilten izhaja šestkrat letno. Prispevke vračamo samo na željo avtorjev.

Naročnina je vključena v članarino DOPPS. Bilten sofinancira Ministrstvo za okolje in prostor in je vpisan v register javnih glasil pod zaporedno številko 1610.